

Srpen 2025

Prevence jako investice: Jak změnit směr sportovní politiky

Irena Krcháková

Shrnutí

Jaká je role státu v podpoře zdravého životního stylu a pohybových aktivit v České republice? Míra obezity roste, dospělí i děti mají nedostatek pohybu a koordinace veřejných politik v této oblasti příliš nefunguje. Přestože se o problému mluví už řadu let, systémové změny zůstávají na okraji zájmu – a to navzdory tomu, že dopady nečinnosti se promítají do zhoršujícího se zdravotního stavu populace i narůstajících výdajů ve zdravotnictví.

Hlavní body

- Česko nemá jasně definovanou strategii pro podporu pohybu a zdravého životního stylu, přestože důsledky fyzické pasivity významně zatěžují zdravotní i sociální systém.
- Současný model řízení a financování sportu je roztržštěný, chybí koordinace mezi resorty i dlouhodobá vize.
- Místo zřizování nových institucí by stát měl posílit kompetence a financování stávajících subjektů, zlepšit koordinaci politik a začlenit podporu pohybu mezi oblasti veřejného zájmu.

Zdraví není náhoda

Sport a pohybová aktivita hrají v moderních společnostech důležitou roli, a to nejen z hlediska individuálního zdraví, ale také jako nástroj veřejné politiky. Pravidelný pohyb přispívá ke snížení výskytu civilizačních onemocnění, podporuje duševní pohodu, posiluje sociální soudržnost a z dlouhodobého hlediska snižuje náklady na zdravotní a sociální systém. Přestože Česká republika patří k zemím s bohatou sportovní tradicí a širokou základnou profesionálních sportovců, veřejné politiky v této oblasti vykazují dlouhodobě známky roztržitosti, podfinancování a chybějící strategické vize.

V roce 2024 se v politické debatě znovu otevřela otázka institucionálního uspořádání státní správy ve vztahu ke sportu. Poslanec Patrik Nacher (ANO) navrhl vznik samostatného ministerstva sportu, které by sjednotilo dosud roztržitou agendu. Podpora a financování sportu totiž spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Národní sportovní agenturu a zvláště kraje, obce a sportovní svazy. Je otázka, jestli stávající model dokáže efektivně reagovat na potřeby daného prostřední a plnit dlouhodobé strategické cíle v oblasti zdraví, prevence a rozvoje sociálního života. Jestli nakonec ministerstvo sportu vznikne, nebo ne, se uvidí v budoucnu. Důležité ale je, že již nyní se vede debata o systémovém přístupu státu k pohybové aktivitě obecně.

Význam sportu a pohybové aktivity

Zdravotní rozměr: prevence a veřejné zdraví

Pohybová aktivita je jedním z nejúčinnějších nástrojů prevence chronických onemocnění, jako jsou kardiovaskulární choroby, cukrovka, obezita, deprese nebo dokonce některé formy rakoviny. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je fyzická nečinnost čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí na světě a představuje závažnou zátěž pro zdravotní systémy. Základní doporučení odborníků zní: 150 až 300 minut středně intenzivní pohybové aktivity týdně pro dospělé a alespoň 60 minut denně pro děti a dospívající (WHO, 2018).

Česká republika rozhodně nepatří mezi premianty. Naopak. Doporučenou míru fyzické aktivity se nedaří plošně dodržovat. Podle Národní sportovní agentury víc než polovina dospělých (56 %) nespĺňuje ani základní pohybová doporučení, přičemž u dětí a dospívajících je situace alarmující ještě více. Pravidelnému sportu se věnuje pouze 38 % z nich (Národní sportovní agentura, 2025). Výskyt nadváhy a obezity se dlouhodobě zvyšuje – nadváhu má více než 60 % Čechů, trpí jí až čtvrtina dětí. „Alarmující je v Česku i stále rostoucí počet obézních dětí. Jen u těch ve věku 13-17 let stoupl od roku 1996 do současnosti podíl jedinců s nadváhou z 10 na 25 %. Náklady na léčbu komplikací spojených s obezitou v ČR představují zhruba 30 miliard korun ročně,“ doplnila statistiky ředitelka Státního zdravotního ústavu Barbora Macková (Státní zdravotní ústav, 2024). Nedostatek pohybu tak nejen přispívá k nemocnosti, ale také výrazně zatěžuje veřejné finance. Podle analýzy Deloitte z letošního roku přesahují ekonomické ztráty kvůli nedostatečné pohybové aktivitě 40 miliard korun ročně. V ČR je 1,65 milionu lidí, kteří málo sportují, což znamená asi 26 tisíc korun na osobu (České noviny, 2025).

Sociální rozměr: integrace, prevence a komunitní život

Sport a pohyb mají i výrazný sociální a kulturní rozměr. Působí jako nástroj sociální integrace, výchovy a prevence sociálně patologických jevů. Pravidelná sportovní činnost přispívá k rozvoji pozitivních hodnot, jako je fair play, disciplína, týmová spolupráce a respekt k autoritám. Odborníci zároveň potvrzují pozitivní vliv sportu na školní výkon dětí a jejich emocionální stabilitu.

Z hlediska veřejné politiky hraje klíčovou roli podpora komunitního sportu – tedy aktivity prováděné na úrovni obcí, škol, klubů, spolků apod. Právě v těchto strukturách vzniká sociální kapitál a posilují se vztahy mezi lidmi i napříč generacemi. Význam sociálních vazeb narůstá také v kontextu stárnutí populace: pro seniory představuje pravidelný pohyb nejen zdravotní přínos, ale je také klíčovým prvkem začlenění do skupiny a funguje jako prevence osamělosti.

Ekonomický rozměr: investice, která se vrací

Sport a pohyb mají také významné ekonomické přínosy, a to jak přímé, tak nepřímé. Peníze jsou ze sportovního průmyslu – prodeje vybavení, vstupenek, vysílacích práv či turismu. V roce 2021 zaměstnával sektor v EU na 6 milionů lidí a tvořil přibližně 2 % HDP (Evropský parlament, 2021).

Nepřímé výnosy jsou výrazně vyšší – spočívají zejména ve snížení výdajů na zdravotnictví, vyšší pracovní produktivitě a nižší absenci v zaměstnání. Deloitte ve své analýze pro Národní sportovní agenturu uvádí, že vliv sportu vede k navýšení celkové hodnoty výroby v Česku o 177,6 mld. korun, hrubé přidané hodnoty o 73 mld., zvýšení disponibilních příjmů domácností o 37,4 mld. korun a také vzniku 99 234 nových pracovních míst. „Celkově tak jedna koruna vložená do sportu vygeneruje přibližně 2,4 koruny v celé ekonomice na úrovni produkce, resp. tržeb. Díky ekonomické aktivitě související se sportovními aktivitami se příjmy veřejných financí zvyšují o 27,7 mld. Kč ročně,“ stojí ve zprávě (Národní sportovní agentura, 2025a).

Sportovní politika v ČR

Institucionální roztržitost

Sportovní politika v České republice je dlouhodobě charakteristická roztržitým institucionálním rámcem. Klíčovým orgánem státní správy je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které má sport formálně v gesci. Nicméně od roku 2020 je většina agendy převedena pod Národní sportovní agenturu (NSA). Úřad spravuje státní podporu sportu, připravuje koncepční dokumenty a komunikuje se sportovními svazy.

Kromě NSA hrají důležitou roli také kraje a obce, které investují do infrastruktury, provozují sportoviště, spolufinancují lokální kluby a volnočasové aktivity. Samostatnou roli pak mají sportovní svazy a spolky, které zajišťují vlastní činnost, organizace soutěží a tréninkové systémy. Na první pohled je patrné, že chybou tohoto modelu je, že postrádá jednotné vedení, koordinaci a strategii, což nakonec může snižovat efektivitu veřejných výdajů i kvalitu rozhodování.

Národní sportovní agentura nemá legislativní pravomoci – nemůže vydávat vyhlášky ani koordinovat činnost resortů (například školství, zdravotnictví a dopravu). Tento nedostatek se projevil například při pandemii Covidu-19, kdy nebylo jasné, kdo má rozhodovací pravomoci v otázkách otevírání sportovišť či podpory sportovních klubů.

Financování: nedostatečné, nestabilní, netransparentní

Celkové výdaje státu se sport se v čase zvyšují. Zatímco v roce 2016 to bylo 3,6 miliard korun, o čtyři roky později 7,9 miliard. V roce 2023 to bylo 8,6 miliard korun (ČSÚ, 2025). V letošním roce má Národní sportovní agentura k dispozici rozpočet ve výši 7,9 miliard korun. V podrobném dokumentu pak stojí, že na dotace do oblastí sportu jde drtivá většina těchto peněz, včetně rozvoje a podpory ale také na sportovní reprezentace a podpory významných akcí (Národní sportovní agentura, 2025b).

V mezinárodním srovnání však Česko stále zaostává. Podle studie Evropské komise z roku 2023 nakládají západoevropské státy běžně 0,3-0,5 % hrubého domácího produktu na podporu sportu. Zatímco v Česku se jedná o výrazně menší číslo (Evropská komise, 2025). Financování je navíc často nestabilní, závislé na ad hoc politických rozhodnutích a nepružné v reakcích na mimořádné situace.

Zásadním problémem je také nedostatek transparentních a jednotných dat o veřejném financování. Podle analýzy Transparency International z roce 2023 je naprostá většina veřejných prostředků – až 75 % – distribuována na úrovni krajů a obcí. Státní rozpočet tvoří jen menšinu z celkových investic do sportovní infrastruktury a činnosti. To samo o sobě nemusí být problém, avšak způsob, jakým jsou tyto prostředky rozdělovány, je značně netransparentní a nekoordinovaný. Mnoho krajů a měst neuvádí detailní rozpisy rozpočtů, nepracuje s akčními plány s jasným finančním rámcem a chybí veřejně dostupné přehledy o příjmech podpory (Transparency International, 2023).

Kromě toho nikdo v Česku systematicky nesleduje, jaké typy sportů, cílové skupiny či regiony jsou financováním podporovány. Tento stav znesnadňuje efektivní evaluaci dopadů veřejných investic a omezuje možnost cíleně podporovat znevýhodněné skupiny – například děti z nízkopříjmových rodin, seniory, ženy a dívky, nebo sportovce s hendikepem.

Dlouhodobě neřešené problémy

Současný stav sportovní politiky je zatížen strukturálními slabinami. (A) Chybí jednotná dlouhodobá strategie rozvoje sportu a pohybu obecně. Poslední strategický dokument tzv. Koncepce podpory sportu je z roku 2016 a je výrazně zastaralý. (B) Neexistuje funkční systém měření účasti obyvatel na sportu – poslední souhrnná data o sportovní aktivitě české populace jsou stará a neúplná. (C) Nízká podpora komunitního sportu, zejména pak dětí a mládeže v menších městech a obcích. Financování často nezohledňuje rozdílné potřeby podle regionů. (D) Chybí propojení sportu s dalšími veřejnými politikami – především se školstvím (tělesná výchova ve školách), zdravotnictvím (prevence) či městským plánováním (aktivní mobilita, veřejný prostor).

Politická rovina: Debaty o centralizaci rozhodování

V českém politickém diskurzu se opakovaně objevuje návrh na zřízení samostatného ministerstva sportu. Jedním z jeho nejvýraznějších zastánců je poslanec hnutí ANO Patrik Nacher, který tento návrh prezentoval už během diskuzí před volbami v roce 2021 a znovu v roce 2024/25. Argumentace vychází zejména z potřeby systematizovat sportovní politiku, posílit její viditelnost, zlepšit koordinaci mezi resorty a zvýšit důvěryhodnost a stabilitu financování sportovního sektoru.

Proč vůbec samostatné ministerstvo?

Současná struktura, kdy je sport podřízen Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, a operativní agenda je svěřena Národní sportovní agentuře, čelí dlouhodobé kritice. Prvním argumentem je omezený vliv NSA. Agentura nemá žádné legislativní pravomoci, nemůže vydávat vyhlášky ani efektivně koordinovat průřezová témata jako prevence nemocí, školní tělesná výchova či urbanistické plánování. Sport a podpora sportu se netěší žádné velké váze mezi zákonodárci. Sport není součástí strategických debat o veřejném zdraví, kvalitě života či sociální inkluzi. V neposlední řadě pak zcela schází meziresortní spolupráce – chybí provázanost s ministerstvy zdravotnictví, práce, školství, dopravy či životního prostředí.

Vyvstává otázka, jestli by samostatný sportovní úřad dokázal problémy efektivně řešit. Nové ministerstvo by muselo především vytvořit jednotné řízení sportovní politiky, vnést do systému větší transparentnost a odpovědnost a také navýšit kapacity pro strategické plánování a hodnocení dopadů.

Zřízení nového resortu však naráží na celou řadu institucionálních i praktických překážek. Kritici upozorňují, že by mohlo jít o pouhé rozšíření státní byrokracie bez reálného vlivu na kvalitu veřejné politiky. Navíc mezi politickými stranami převládá názor počet ministerstev spíše snižovat než rozšiřovat. Nový úřad by totiž musel disponovat dostatečnými kapacitami, vlastním rozpočtem, odborným zázemím a politickým krytím, jinak by se mohl stát spíše symbolickým než efektivním aktérem. Navíc by bylo třeba řešit vztahy s již existujícími aktéry – zejména s NSA a krajskými samosprávami – tak, aby nedocházelo k překryvům či kompetenčním sporům.

Část odborné veřejnosti i politiků zároveň argumentuje, že problémy současného systému není nutné řešit vznikem nové instituce, ale lze jej napravit posílením Národní sportovní agentury, reformou dotačních pravidel nebo lepší koordinací v rámci stávající vládní struktury.

Vedle institucionálních otázek je třeba zvažovat i ekonomické dopady. Založení nového ministerstva by znamenalo potřebu vytvořit samostatnou správní infrastrukturu, zajistit personální obsazení a alokovat nový rozpočet, což může být v době rostoucího tlaku na veřejné finance politicky těžko obhajitelné. V neposlední řadě je třeba upozornit na riziko, že by se sportovní politika dále odtrhla od širšího kontextu vzdělávání, zdraví nebo městské infrastruktury, a místo větší koordinace by došlo k jejímu dalšímu rozdrobení.

Alternativa: silnější a reformovaná NSA

Jako realistická alternativa k založení samostatného ministerstva sportu se jeví posílení a reformování Národní sportovní agentury. Ta by mohla získat větší institucionální autoritu například prostřednictvím legislativních pravomocí, které by jí umožnily vydávat prováděcí předpisy nebo regulace v oblasti sportu. Zároveň by bylo vhodné zavést povinné evaluace dotačních programů, které by hodnotily nejen ekonomickou efektivitu, ale také sociální dopady a přínos pro rovnost příležitostí. Dále by bylo žádoucí vytvořit v rámci agentury specializovaný odbor pro rovné příležitosti, sociální inkluzi a komunitní sport, který by koordinoval průřezové agendy s ostatními resorty.

Reforma NSA by mohla zahrnovat i zásadní posun v oblasti dohledu nad financováním. V současnosti agentura nemá přehled o alokacích z krajů a obcí, a není schopna vyhodnocovat efektivitu celého systému podpory sportu. Zavedením povinného jednotného systému výkaznictví (například skrze online registr dotačních příjemců a objemů podpory), společných pravidel pro hodnocení žádostí nebo mechanismů veřejné kontroly by se mohla výrazně zvýšit důvěryhodnost i účinnost státní podpory sportovní politiky.

Tento model by měl potenciál být finančně méně náročný a zároveň by mohl přinést konkrétní zlepšení kvality veřejné politiky v oblasti sportu. Klíčová však zůstává politická vůle, která by takovou reformu podpořila, a ochota pracovat se strukturálními daty, veřejným dialogem a nezávislým hodnocením dopadů.

Směr k udržitelnému rozvoji sportu

Sportovní politika v České republice trpí nedostatečnou strategickou koordinací, roztržitostí institucionálního rámce a netransparentním financováním. Řešení těchto slabin si žádá promyšlený a realistický přístup, který nepovede ke zbytečnému navyšování státní byrokracie, ale naopak posílí efektivitu a srozumitelnost veřejné správy.

Namísto zřízení samostatného ministerstva sportu, které by pravděpodobně přineslo jen další vrstvy administrativy bez jasného mandátu a bez záruky vyšší kvality řízení, se jako efektivnější jeví reforma a posílení Národní sportovní agentury. Ta by se mohla stát skutečným strategickým centrem sportovní

politiky, pokud by získala jasně definovaný mandát pro koncepční plánování, analytickou činnost a meziresortní koordinaci. Klíčovým krokem v tomto směru by bylo zřízení meziresortní rady pro sport a pohyb, která by pod vedením NSA sdružovala zástupce ministerstev školství, zdravotnictví, dopravy, financí a regionálního rozvoje. Součástí reformy by mělo být také ustavení nezávislé odborné rady, která by měla za úkol hodnotit dopady veřejných investic a formulovat doporučení pro dlouhodobý rozvoj.

Zásadní oblastí, která si vyžaduje systémové řešení, je financování sportu. Jak upozornila analýza TI, v Česku chybí centrální přehled o veřejných výdajích na sport, přičemž až 75 % těchto prostředků je rozdělování na krajské a obecní úrovni, mnohdy bez jasných kritérií, bez zveřejňování příjemců podpory a bez možnosti veřejné kontroly. Tento stav nejen snižuje důvěru veřejnosti, ale zároveň znemožňuje evaluaci účelnosti vynakládaných peněz. Bylo by proto vhodné zavést jednotnou evidenci všech veřejných dotačních toků, včetně přehledu příjemců a účelu podpory. Transparentnost lze výšit také tím, že se u významných projektů zavede povinnost zpracovávat akční plány s jasným finančním rámcem a ukotvením ve strategických dokumentech obcí a krajů.

Nakonec je třeba zdůraznit, že sportovní politika nesmí být oddělena od širšího kontextu zdravého životního stylu, vzdělávání a komunitního rozvoje. Mnoho pozitivních dopadů sportu a pohybu se odehrává na místní úrovni, v každodenním životě lidí – ať už jde o školní sport, komunitní aktivity, nebo infrastrukturu pro neorganizovaný pohyb. Podpora lokálních iniciativ, například prostřednictvím rozvoje školních sportovišť přístupných veřejnosti, klubů či projektů na podporu aktivního stárnutí, představuje cestu, jak pohyb začlenit do běžného života. Své místo by měla mít také městská a dopravní politika, která usnadní mobilitu, například výstavbou cyklostezek, pěších tras apod.

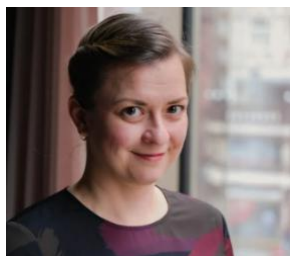
Závěr

Sport a pohyb nejsou v moderní společnosti jen volnočasovou aktivitou, ale významným nástrojem veřejné politiky – ovlivňují zdraví, vzdělávání, soudržnost komunit i kvalitu života. Česká republika potřebuje jasnou strategii, koordinované vedení a transparentní systém financování, který tyto přínosy dokáže naplno využít. Namísto dalšího tříštění je třeba posílit stávající instituce, propojit politiky napříč resorty a podpořit každodenní pohyb jako základní prvek životního stylu napříč všemi generacemi.

Zdroje

- České noviny (13. 5. 2025). Analýza Deloitte: Ztráty kvůli nedostatku pohybu přesahují 40 miliard Kč ročně. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/analyza-deloitte-ztraty-kvuli-nedostatku-pohybu-presahuji-40-miliard-kc-rocne/2672612>
- ČSÚ (2025). <https://csu.gov.cz/sport?pocet=10&start=0&podskupiny=095&razeni=-datumVydani>
- Evropská komise (21. 3.2025). Government expenditure on recreational and sporting services. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_recreational_and_sporting_services
- Evropský parlament (8. 11. 2021). Zpráva o politice EU v oblasti sportu: hodnocení a další možný postup. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0318_CS.html#_ftn17
- Národní sportovní agentura (2025a). Studie ekonomického dopadu pohybových aktivit v ČR. <https://nsa.gov.cz/wp-content/uploads/2025/06/STUDIE-EKONOMICKEHO-DOPADU-POHYBOVYCH-AKTIVIT-V-CR.pdf>
- Národní sportovní agentura (2025b). <https://nsa.gov.cz/wp-content/uploads/2024/12/Rozpocet-2025.pdf>
- Státní zdravotní ústav (4. 3. 2024). Obezita způsobuje závažné zdravotní komplikace. <https://szu.gov.cz/aktuality/vice-nez-60-procent-cechu-ma-nadvahu-trpi-ji-az-ctvrtina-deti-obezita-zpusobuje-zavazne-zdravotni-komplikace/>
- Transparency International (2023). O co se hraje ve sportu? https://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/analyza-sport-final.pdf
- WHO (2018). Global action plan on physical activity 2018-2030. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241514187>

Autor

Irena Krcháková

V minulosti se věnovala především oblasti mediálních studií a sémiotiky, nyní rozšiřuje své obzory na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v oboru historická sociologie. Zaměřuje se odborně na domácí politickou scénu, sociální a zdravotnická témata a věnuje se také obrannému průmyslu, dopravě a energetice. Má bohaté zkušenosti s mezinárodní politickou agendou, včetně evropských témat, Evropské unie, politiky Spojených států, OSN a NATO. Profesně se uplatnila jak v rozhlasu, tak v České televizi. Ve volném čase se nejčastěji věnuje sportu a své dceři.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz